

העמותה לנוער במצבי סיכון (ע"ר) youth in distress

בני הנוער

בצל מלחמת "חרבות ברזל"

ב-7.10 אלפי בני נוער הצטרפו למעגל הסיכון
אסור לנו לאבד אותם

אפריל 2024 - חצי שנה מפרוץ מלחמת 'חרבות ברזל'

דו"ח המתאר את מצב בני הנוער בסיכון בישראל

היום אני אורח

נדב אלפא, בן 14, מפונה מברעם לטבריה

אני במרכזסם במלון. רחוק מפיכת ללי ומלחמה.
ועדיין, פלמל צורחת על פכרת דגל מורס ופאלת יספ. גאווה.

בני הנוער בצל מלחמת חרבות ברזל

דבר היו"ר הרב שי פירון

המלחמה נמשכת. העיניים מזוגגות למראה התמונות שהותרו לפרסום. הלב דופק באופן מואץ, לא סדיר, הדאגה ללמעלה מ-130 שבויים שוברת לב.

אנחנו עם חזק, ידענו קשיים ושכול, וידענו תקווה. אנו עם שנופל וקם. האמון בטוב, האמונה בצדקת הדרך, אינה באה במקום ניתוח ריאלי של המצב והרתמות לתיקונו. הדבר מצריך נחישות, מקצועיות, התמדה, פריסה ארצית רחבה. במילה אחת - עלם.

לאירועי השבעה באוקטובר ולימים שבאו אחריהם, השלכות קשות על בני הנוער, ועל אלה שפוננו מבתיים כפליים. עלם התפרסה בחלק ניכר מאזורי הפינוי. ראינו את הקושי העמוק; חזינו בהתנהגויות סיכוניות קשות. לא עמדנו מנגד. נרתמנו לסייע. במגוון רחב של תוכניות, הושטנו יד לבני הנוער, ניסינו למשוך אותם למעלה, למנוע מהם ליפול לבור חשוך.

צילום: קרן גפני

אנו מתכבדים להניח בפניכם דו"ח פעילות המסכם את פעילות עלם במהלך מחצית השנה האחרונה. עלם, חדר המיון הלאומי של נוער בסיכון, לא תעמוד מנגד. נעשה כל מה שנדרש לסייע לבני הנוער, לאפשר להם להתגבר על השבר הנורא. עתידה של המדינה - בידיהם. דו"ח הפעילות מבהיר את היקף הפעילות המשותפת עם משרד הרווחה, משרדי ממשלה נוספים, רשויות מקומיות, מועצות אזוריות והנהגות הישובים.

אף אחד ואחת לא יוותרו מאחור.

ב-7.10.2023, מדינת ישראל חוותה את האסון הלאומי הגדול מאז הקמתה.

בעקבות המלחמה פונו מבתיים ביישובי הצפון והדרום כ-130 אלף תושבים כ-30% מהם בני נוער וצעירים.

דו"ח זה מבקש להציג את מצבם של בני הנוער אותם פגשנו.

"את רואה אותי כאן שיכור כל לילה, בטא לא תאמיני שלפני המלחמה הייתי בחמש יחידות מתמטיקה. הייתי תלמיד טוב. מאל המלחמה רבתי עם אמא שלי וצלצבתי את הבית. אני מסתובב כאן בלילות" (ד' מפונה לטבריה).

בני נוער מפונים - מגמות מדאגות

דרום - על אף ההתמודדות המתמשכת של בני נוער וצעירים. מפונים מדרום הארץ עם מוקדי מצוקה רבים, ניתן לומר שבהשוואה לרבעון הראשון של המלחמה, ניכרת מגמה מסוימת של שיפור במצבם הרגשי. השיפור נובע מהיקף המענים שבני נוער אלה קיבלו, המעטפת הקהילתית התומכת, ומהמעבר לפתרונות דיור קבועים יותר, גורמים המסייעים לתהליך ההסתגלות למצב. יחד עם זאת, המעבר של מרבית מפוני הדרום למגורי קבע-זמניים, או חזרתם לבתיהם, עדיין רצוף בקשיים מערכתיים ובמענים חלקיים, בשעה שמערכות החינוך והרווחה בדרום עדיין מתאוששת וקיים מחסור עמוק באנשי מקצוע בתחומי החינוך והטיפול.

צפון - בעוד שברוב חלקי הארץ ישנה הסתגלות למצב המלחמה, תושבי הצפון עדיין חיים תחת מצב מלחמה מתמשך-חיים בצפיפות ובתלישות בבתי מלון ובפתרונות מגורים זמניים, תוך חיכוך עם מפונים מאזורים אחרים ועם תושבי הערים המארחות. הם חיים כבר חצי שנה באווירת המתנה מתמשכת ושוחקת למלחמה שלמעשה עדיין לא התחילה.

כל אלה הולכים ושוחקים את החוסן האישי, הן של המבוגרים, ובמיוחד של האוכלוסייה הפגיעה של בני נוער וצעירים. ו.ת. אנו מזהים התפתחות מגמת המצוקות לכיוון פריפריאלי, כאשר אזרחים שנמצאים בפריפריה החברתית והגיאוגרפית, נפגעים באופן הקשה ביותר.

התנהגויות סיכוניות

1 מכל 4 בני נוער סובל מדיכאון וחרדה 50% מבני הנוער סובלים מבדידות מתמשכת

אנו צופים כי במידה ולא יונגש מענה נפשי מקיף בראייה ארוכת טווח לבני נוער, תחול הידרדרות במצבם אשר עלולה לבוא לידי ביטוי בתופעות סיכוניות חמורות, כגון בידוד וניתוק חברתי, קשיים בשינה ובתפקוד, אובדנות ועוד.

33% ניתוק ממסגרות והתדרדרות לשוליים חברתיים

נשירה גלויה וסמויה ממסגרות חינוכיות וחברתיות.
1 מכל 3 בני נוער, נמצא במצב של נשירה גלויה או סמויה ממסגרת חינוכית או חברתית חשוב לזכור כי מדובר באוכלוסייה שעד כה הייתה ברובה מורגלת למסגרות, ולא התמודדה בד"כ עם קושי בקבלת סמכות וגבולות. זהו גורם סיכון מובהק אשר עלול להביא לרגרסיה בכל תחומי החיים: הלימודי, החברתי, והרגשי ובהמשך אף הידרדרות לתופעות שוליים חמורות.

30% שימוש בסמים ואלכוהול

שימוש באלכוהול בקרב בני נוער בגילאים צעירים 12-15
צריכה מוגברת בקרב בנים לעומת בנות.
התנסות ושימוש מוגבר באלכוהול וסמים בגילאים צעירים עלולה להביא ליצירת תלות פיזית ורגשית ובעיות התמכרות בקרב בני הנוער המפונים, כמו גם להגביר את המעורבות באירועים אלימים, את הנשירה ואת העבריינות בקרב בני הנוער בגילאים אלו.

* הנתונים ע"ב בני הנוער אותם פגשנו במוקדי הפינוי.

בני הנוער בצל מלחמת חרבות ברזל

בני נוער מפונים מהצפון

בקרב בני נוער וצעירים.ות מפוני יישובי הצפון, אותם פגשנו במהלך חצי השנה האחרונה, ניכרת החרפה הן במצבם הרגשי ובעיקר בהתנהגויות הסיכוניות שלהם. תופעות אלה באות לידי ביטוי בצורת שוטטות, שימוש בסמים ואלכוהול והשתתפות במסיבות לא מפוקחות ועוד. בהעדר מענה מקיף אנו רואים בשטח את ההידרדרות וצופים שהיא רק תלך ותחמיר.

נתונים אלה הינם תמרור אזהרה לתהליך חברתי מסוכן, שבמסגרתו נוצר פער שהולך ומעמיק בין שתי אוכלוסיות שלכאורה סובלות מאותן מצוקות; אולם בעוד שהאחת, הדרומית, שברובה הייתה חזקה לפני המלחמה, זוכה לרצף מענים מקיף מהמדינה ומצבה הולך ומשתפר; השנייה, הצפונית, שברובה סבלה ממצוקות של פריפריה לפני המלחמה, אינה זוכה להיקף מענים דומה, ובהיעדר תמונת עתיד, מצוקותיה והתנהגויות הסיכון שלה, רק הולכות ומעמיקות.

השתתפות במסיבות לא מפוקחות -
22% מבני נוער מפוני הצפון,
לעומת 5% ממפוני הדרום. פי 4

שימוש בסמים ואלכוהול -
בני נוער מפונים מהצפון, צורכים פי 2
סמים ואלכוהול ממפוני הדרום

בני נוער וצעירים/ות בקצה רצף הסיכון

בתוך שגרת המלחמה, עלם ממשיכה להפעיל את המענים עבור אוכלוסיית היעד שלה שבשגרה - בני נוער וצעירים.ות חסרי עורף משפחתי, מנותקים ממסגרות, מצוקה והדרה, שנאלצים להתמודד עם אתגרי התקופה הנוכחית לבדם. צוותי העובדים והמתנדבים פוגשים בני נוער וצעירים.ות אלה במרכזי הנוער וברחוב, במרכזי 24/7 לטיפול ברצף הזנות, בשלטר לצעירות חסרות בית, בתכניות לבני נוער וצעירים.ות נפגעי אלימות מינית, בפרויקט לצעירות אמהות בסיכון, במרכזים ובקבוצות הטיפוליות לבני נוער פוגעים ונפגעים מינית ועוד.

תופעות בקרב בני נוער וצעירים באוכלוסיות הקצה אותם פגשנו במסגרות עלם:

**סובלים מאלימות
בבית ומחוצה לו
55%**

**עוני
ורעב
56%**

**העדר עורף
משפחתי
64%**

**שימוש בחומרים
משני תודעה
70%**

**בדידות, חרדה
ודיכאון
87%**

אוכלוסיות מודרות, נחלשות ונדחקות עוד יותר מאשר בשגרה לשוליים ולתחתית סדר העדיפויות בטיפול ברווחתן הבריאותית והנפשית - ואסור לנו לשכוח אותם.

משרד הרווחה
והביטחון החברתי

תוכניות אלו עובדות בשיתוף פעולה ובמימון משותף של משרד הרווחה

* בקרב כ- 200 מתושאלים

המענים של עלם בתקופת מלחמת "חרבות ברזל"

"מרחבים לנשימה"

11 ישובים. 20 מרחבים | 1,000 בני נוער וצעירים/ות בסיכון | 36 עובדים. 60 מתנדבים

חצי שנה מאז פרוץ המלחמה, עלם ממשיכה להפעיל את המרחבים הפיזיים והדיגיטליים החירומיים, אשר הוקמו לטיפול בבני נוער וצעירים.ות, אשר נחשפו לטרומה ישירה ועקיפה ונכנסו באחת למעגל הסיכון. בני נוער וצעירים.ות אלה, עודם מתמודדים עם שחיקת החוסן האישי והעורף המשפחתי, המתבטא בהחרפת התנהגויות סיכון.

"מרחבים לנשימה" הפועלים במימון ובשיתוף משרד הרווחה והביטחון החברתי, הינם מרחבים רגשיים בלתי פורמאליים, לתמיכה בבני נוער בסיכון ובטרומה במוקדי הפינוי מיישובי עוטף עזה ומהצפון.

במסגרת הפעילות עובדי ומתנדבי העמותה פועלים לאיתור, חיזור ויצירת קשר ראשוני עם בני הנוער באמצעות שיח רגשי בלתי פורמאלי, המסייע להפגת הבדידות, מאפשר עיבוד מצבי טרומה ומשבר, ונטילציה, פרטיות מבני המשפחה, תיווך וליווי לגורמי טיפול בקהילה ועוד.

מרחבים רגשיים בבתי הספר

- 4 מרחבים רגשיים חדשים (מועצה אזורית אשכול, אופקים, נתניה וטבריה)
5 מרחבים רגשיים ותיקים (קריית שמונה, נוף הגליל, אשדוד ו-2 בחולון).

מטרתם של המרחבים הרגשיים בבתי הספר הוא לאתר ולתת מענה רגשי בלתי פורמאלי, לבני נוער שלכאורה נמצאים במערכת, אבל כחלק מהשלכות המלחמה, אינם מצליחים לחזור לתפקוד רגיל, ואשר חלקם מתאפיינים בהתנהגויות סיכון ועומדים בפני נשירה סמויה או גלויה.

משרד הרווחה
והביטחון החברתי

תוכניות אלו עובדות בשיתוף פעולה ובמימון משותף של משרד הרווחה

בני הנוער בצל מלחמת חרבות ברזל

"עלם דיגיטל"

4,995 בני נוער קיבלו מענה ותמיכה במערך הדיגיטל של עלם מאז ה 7/10/23

עלם זוכה לציון לשבח של איגוד השיווק הישראלי!

"אנחנו מעניקים לעלם צל"ש על קבלת אחריות
לאוכלוסייה שנפגעה ושאין לה מענה במקומות הרישמיים"

בני נוער רואים במרחב הוירטואלי מרחב מוכר שבו הם יודעים להתנהל ומייצג יציבות בעולמם. בפרוץ המלחמה עם סגירתם של מרחבים פיזיים, המרחב הרשתי נשאר פתוח, מידי ומוכר מבחינתם והתנועה הטבעית שלהם היתה להביע בו את העוצמות הרגשיות, לחפש קבוצות שווים ומענה להתמודדות וקשר.

תחום הדיגיטל מספק מענים מקצועיים בשלושה ערוצים:

1. מערך איתור והתערבות ראשונית לזיהוי מצוקות של בני נוער בפלטפורמות שונות.
2. "קליניקה וירטואלית" המאפשרת פניה של בני נוער לאנשי מקצוע.
3. מרכז טיפול מקוון המציע מערכי טיפול ממוקד קצר מועד.

עלייה של 47%

בפניות לקבלת מענה רגשי בדיגיטל בהשוואה לתקופה שלפני המלחמה.

2,504 פניות

של בני נוער בשעת משבר הגיעו למערך התמיכה הנפשי שמפעילה העמותה באמצעות הוואטצאפ והצ'אט.

עלייה של 58%

במתן מענה רגשי (התערבויות יזומות של צוות העמותה).

2,003 איתורים והתערבויות ראשוניות

עם בני נוער שהביעו מצוקה רגשית ברשתות החברתיות כגון טיקטוק, אינסטגרם ובאתרים.

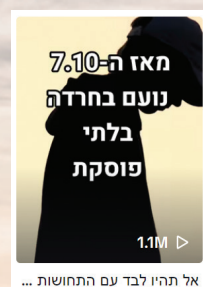
431 פניות

של בני נוער הגיעו למערך התמיכה בערבית. לעומת 230 שיחות בהשוואה לתקופה שלפני המלחמה.

תוכן ויראלי בטיקטוק, שהופץ באמצעות סרטונים ועוסק בסוגיות הרגשיות הרלוונטיות, זכה למעלה מ-2 מיליון צפיות בשפה העברית ומעל 1 מיליון צפיות בשפה הערבית.

בשיתוף הקרן לילדים בסיכון של

אל תהיו לבד עם התחושות ...

מרחב טבריה בגשם

בני הנוער בצל מלחמת חרבות ברזל

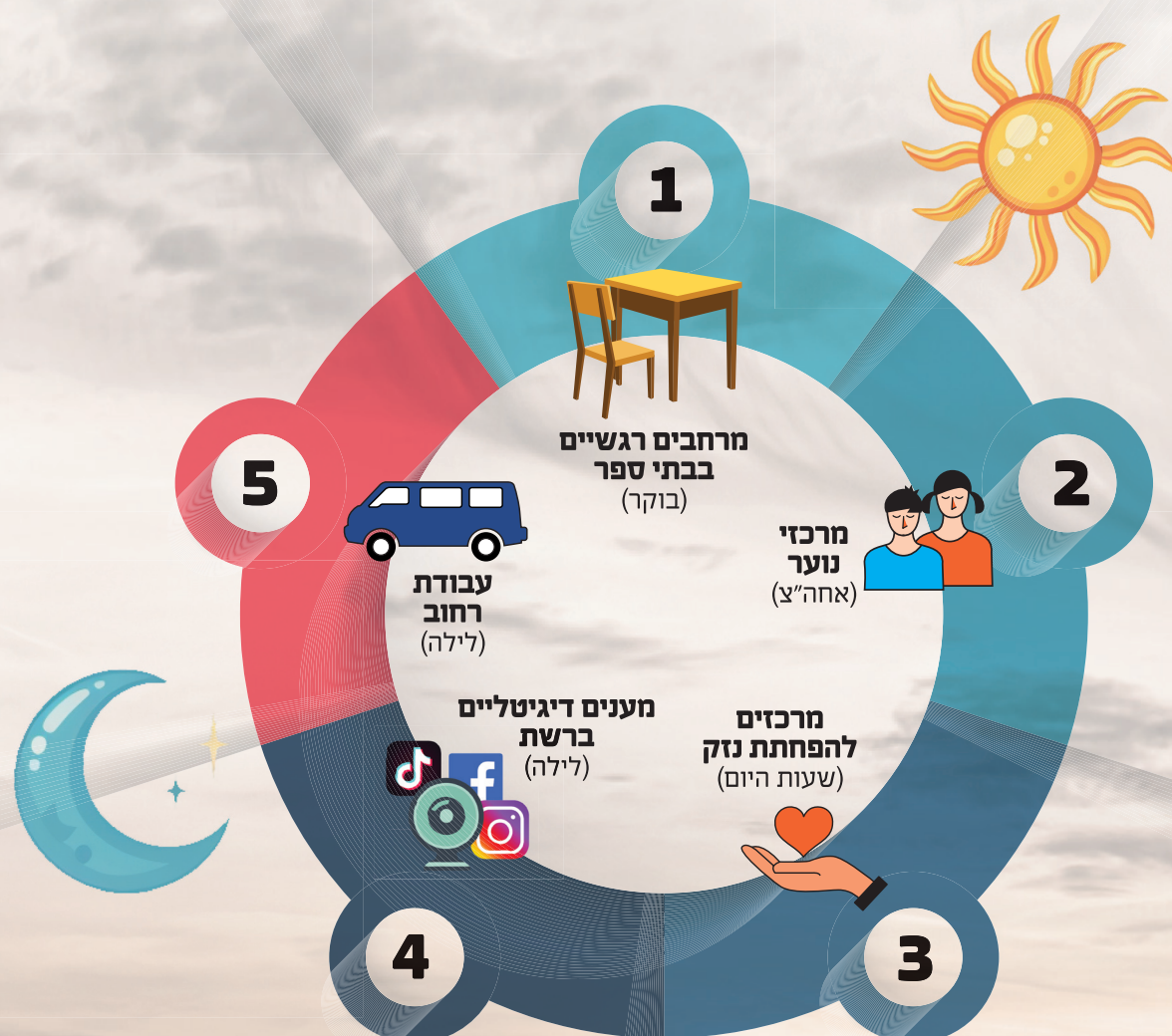
עם הפנים קדימה - פיתוח והקמה של מענים ארוכי טווח

פעילות החירום שלנו במרכזי המפונים, אישרה פעם נוספת, כי אחד היתרונות הגדולים של עלם הוא בהיותה ארגון "גמיש" ובלתי פורמאלי, ושהנכס המרכזי שהיא מביאה לזירה הטיפולית, הוא היכולת לאתר, לחזר, לייצר ולבנות קשרי אמון קרובים עם בני הנוער, בגובה העיניים, בגישה בלתי ממסדית ובלתי שיפוטית, במקום בו הם נמצאים; ועל ידי כך להצליח לסייע להם, ללוות אותם, ולייצר שינוי משמעותי בחייהם.

מתוך הבנת המורכבות של השלכות המלחמה על בני הנוער, אנו ממשיכים לייצר שותפויות עם משרדי ממשלה, רשויות מוסדות ציבור, קרנות, עסקים וארגוני מגזר שלישי נוספים, לקידום ולפיתוח מענים חדשים למצוקות השעה בקרב בני נוער וצעירים.

בימים אלו, אנו מקדמים מודל התערבות וליווי הוליסטי מודע טראומה, המורכב מרצף מענים, שנועד להתמודדות ארוכת טווח עם החשיפה לטראומה וקטיעת רצפי חייהם של בני הנוער, על ידי יצירת סביבה יציבה ובטוחה במסגרת הרשות המקומית.

מודל התערבות וליווי הוליסטי רשותי מודע טראומה

כנס 'מחירום לשיקום' בבית הנשיא

שיח מקצועי אודות אתגרי בני הנוער, והמענים האפשריים להתמודדות עמו, נידונו בכנס "מחירום לשיקום" שנערך ב-17 למרץ, בבית הנשיא.

הכנס נערך ביוזמתה של רעיית הנשיא, הגב' מיכל הרצוג, בהובלת עמותת עלם, ובהשתתפות בני נוער, צעירים ושותפים רבים לדרך: עמותות וארגונים הפועלים למען בני נוער, משרדי ממשלה, נציגי רשויות מקומיות ושותפים עסקיים.

"האירוע גדול אבל הוא לא גדול עלינו" / הילה גונן ברזילי, מנהלת מרכז חוסן שדרות.

בני הנוער בצל מלחמת חרבות ברזל

הגענו אלמון חבורת בני נוער סוערים, לבואביס, עזובי

ובעיקר תוהים למה יהיה.

הרגלנו כלנו קקטוס, רק אז תגעו בנו, דחינו את כל מי שניסה להתקרב.

ואתם באי זהתייאל לאט לאט הצאתם זהגיע אב לשנו ,

שיתפנו אתכם באבטיס ובקליי

ואף הקלנו עזיכם לעיתים, אך הכו למהבה.

תודה שלא ויתרתם עזינו נצבור אכס את הרגעים הקסומים באוהא עזים.

אוהביס

נוער ציקים ונתיב העלרה

למון יערים למצה החמישה

”

אני פוגשת אותה כמעט כל צר.
היא מכדהה כנקודה. בלי שם. פשוט סימן של נקודה.
היא מתחילה לדבר, בעצם לכתוב.

ככה זה כלפוגשים את הנצרות והנצרים במרחב הווירטואלי.
הם חוזרים בלילות לדבר ולשתף.

ואז היא שאלה אותי "את יודעת איך זה מרגיש שאין לך בית
למאור אליו?"

היא רק בת 13 שטרדה את התוכנית הנוראית באותה שבת השחורה.

כמוה, עוד אלפי בני נוער איבדו את הבית ומצאו את עצמם בין
לילה תלויים מהמציאות אותה הם הכירו. חלקם אף איבדו משפחה,
חברים או נכצו בעצמם.

ואם כל הנורא הזה לא מספיק, הם נאלצים להתמודד עם נפש
פצועה, הסיוטים, פחד ומרדה קשה.

”

(מתנדבת בעלם דיגטל)

אנו כואבים את הרצחם של שלושת המתנדבים, אנשי הצוות של פרויקט "אנשים
טובים" במסיבה ברעים: סיגל לוי ז"ל, יונתן ריכטר ז"ל וליאור אטיאס ז"ל, ושל
יסמין בירה ז"ל, מתנדבת פרויקט "צעירות אימהות" שנרצחה יחד עם בני משפחתה
בקיבוץ בארי.

עלם - העמותה לנוער במצבי סיכון

הירקון 35 בני ברק, 5120423 | טל': 03-7686666 | פקס: 03-6470319 | אתר: www.elem.org.il

משרד הרווחה
והביטחון החברתי

עמותת עלם עובדת בשותפות עם